

**MUNI
ECON**

Veřejná politika a tvorba programů

BKV_VPTP

Blok 1– samostudium

**MUNI
ECON**

Teorie státu

Samostudium

Doporučení – nastudovat příslušné pasáže pročtením doporučené literatury.

Powerpoint především vymezuje témata.

Stát a moc

- Weber: Stát je takové lidské společenství, které si na určitém území nárokuje pro sebe (a to s úspěchem) *monopol legitimního fyzického násilí*
- Jellinek: **státní území, obyvatelstvo, a státní moc**
- Moc
 - *Weber*: možnost prosadit svou vlastní vůli uvnitř nějakého sociálního vztahu i navzdory odporu
 - Moc je omezením svobody jednotlivce za účelem reprodukce skupiny (společnosti).

Veřejná moc

- **Veřejnou mocí** rozumíme řídicí systém skupiny lidí (společnosti) relativně nezávislým (suverénním) na mocenských systémech jiných skupin.
- Druhem veřejné moci, veřejnou mocí ve společnosti organizované ve formě státu, je **státní moc**.

Selhání

- Trhu (viz znalosti z ekonomie)
 - Existence veřejných statků
 - Externality
 - Nedokonalá konkurence
 - Informační asymetrie
- Státu
 - Selhání totalitních systémů
 - Selhání přímé demokracie
 - Selhání typická pro výkon správy
 - Selhání vlastní decentralizovaným soustavám
 - Selhání reprezentativní demokracie

Selhání přímé demokracie

- *úskalí referenda* – problém s formulací otázky v referendu, aby byla současně srozumitelná, nenávodná a zároveň plně vystihovala podstatu problému;
- *nevýrazná většina vítězí nad vyhraněnou menšinou* – většina může mít opačný názor k problému, který se jí nedotýká než vyhraněná menšina, které se věc přímo dotýká.

Selhání reprezentativní demokracie 1/2

- *volební paradox* – podmínky kdy volební systém vzhledem k preferencím voličů selhává (výběrem volebního systému lze výrazně ovlivnit celkové výsledky politických stran i pořadí kandidátů);
- „*balíčky*“ *preferencí* – existuje několik, pro voliče významných, politických agend a může vyhrát i kandidát, který nezískal většinovou podporu ani v jedné agendě, pokud se mu podaří uspokojit jednotlivé skupiny voličů v těch agendách, které je nejvíce tíží;
- *odcizení zvolených reprezentantů zájmům voličů* – kontrola zvolených zástupců ze strany voličů je obtížná, někdy nemožná;

Selhání reprezentativní demokracie 2/2

- *vliv organizovaných zájmů* (lobby) - silné skupiny jsou schopny si prosadit lepší podmínky na náklady celé společnosti;
- *omezený časový horizont* - většina politických rozhodnutí se děje pouze v horizontu jednoho volebního období, proto existuje riziko, že krátkodobý prospěch je upřednostněn i s vědomím dlouhodobé ztráty;
- *vliv masmédií* – hromadné sdělovací prostředky mají silnou moc ovlivnit různé skupiny obyvatel a tím i ovlivnit preference jednotlivých stran.

- **ÚKOL k samostudiu**
- Která z uvedených selhání státu by bylo možné ze seznamu vyškrtnout a proč? Co z těchto selhání nemusí za selhání považovat pokud se budeme na problém dívat jinak?
- Řešení ideálně konzultovat na Bloku 2

Teorie byrokracie

- Vážně ji musíme mít?
 - Proč a k čemu byrokracii stát potřebuje?
- Ideál byrokracie podle Webera (viz základy např. ve veřejné správě).
- Kritika Webera =>....Niskanen
- Kritika Niskanena

Teorie byrokracie podle Niskanena

– Zkoumání byrokracie

- Konstrukční otázky (jak definovat úřad, co byrokrat maximalizuje..)
- Behaviorální (co se s chováním stane, když...)
- Normativní (co lze doporučit...)

– Zájmy byrokrata

- Plat
- Nepeněžní požitky úřadu
- Reputace, status, moc
- Rozsah kompetencí a možnost delegace praktických činností jinam

Zjištění

- Snaha maximalizovat rozpočet
- Podle ranné Niskanenovy teorie tato snaha vede za určitých podmínek až k dvojnásobnému výstupu než jaký by byl optimální

Kritika Niskanena

- Byrokrat chce kariéerně uspět, proto může v krátkodobém horizontu i usilovat o snížení rozpočtu
- Migue, Belanger – **koncept diskrečního rozpočtu** (tj. rozdíl celkovým rozpočtem a rozpočtem nutným k zajištění funkcí, které sponzor požaduje)
- Rozpočet je spíše vyjádřením zájmu úřadu a je základem vztahu mezi sponzorující institucí a úřadem

Nepovinné zpestření

- Potůček – Nejen trh
- Potůček – Veřejná politika kpt. 4
- **Hampl, M.: *Teorie byrokracie v pojetí Williama A. Niskanena.* Politická ekonomie, VŠE Praha 1/2001.**
 - Pokusím se získat elektronicky a vložit do ISu
- Holländer - Základy všeobecné státopědy